

Science and Catholicism in the Universities of South-East Europe. 1800 to 1920, Ana BIOČIĆ – Iva MRŠIĆ FELBAR (ur.), Peter Lang, Lausanne – Berlin – Brussels – Chennai – New York – Oxford, 2023., vi+228 str.

Knjiga uredničkog para Ane Biočić i Ive Mršić Felbar sadrži devet radova koji nas približe upoznavaju s katolicima u svijetu znanosti tijekom 19. i početkom 20. stoljeća.

Prvi rad potpisuje Ana Biočić, a naslovljen je »The Impact of Social-Political Circumstances on the Position of Theology as Science. Case-Study: Priests as Rectors of the University of Zagreb and Professors of the Catholic Faculty of Theology« (13–41). Autorica proučava pravni okvir koji je omogućio djelovanje Katoličkoj Crkvi u hrvatskom društvenom ambijentu te pred čitateljstvo iznosi posljedice koje politička gibanja u državi (i dominantna politička struja) imaju na sveučilišnu zajednicu i njezinu neovisnost u vlastitu djelovanju. Tihana Luetić svojim radom »The Catholic Youth and Student Conflicts at the University of Zagreb in the Early Twentieth Century« (43–66) nastavlja razvijati misao o političkom angažmanu studenata Sveučilišta u Zagrebu te se približe bavi sukobima koji su nastali među studentima različitih političkih opcija tijekom prvih desetljeća 20. stoljeća. Treći je rad naslovljen »The Attitude of the Communist Authorities Towards the Faculty of Theology in Ljubljana in the Initial Post-War Period« (67–87) autora Aleša Gabrića upozna nas s odnosom političkih vlasti prema Teološkom fakultetu u Ljubljani tijekom poraća Prvoga svjetskog rata ističući da znanstvenost teologije nije dovedena u pitanje ni nakon 1952. godine, kada je teologija isključena iz sustava javnog obrazovanja u Sloveniji. Prisutnost teologa u visokom obrazovanju u okvirima Sveučilišta u Zagrebu prisutna je i po svećenicima koji su obnašali službu rektora spomenutog sveučilišta te je njima svoji rad pod naslovom »Priests-Rectors of the University of Zagreb, Inter-Confessional Relations, and the Unity of Church« (89–106) posvetio Slavko Slišković. Istaknuto je u radu da su se svećenici rektori Sveučilišta u Zagrebu držali tadašnje crkvene discipline te su u svojim govorima često očitovali sužene horizonte i poprilično polemički stil uz, dakako, kritiku upućenu članovima drugih kršćanskih zajednica. Autor napominje da to nije bio stav prema svim kršćanskim zajednicama, osobito prema pravoslavcima s kojima se nastojalo doći do crkvenom zajedništva na temelju zajedničke ćirilometodske baštine. Nastavljajući tematiku svećenika rektora Sveučilišta u Zagrebu, Iva Mršić Felbar donosi analizu deset nastupnih govora svećenika rektora u radu naslovljenom »Inaugural Speeches of the Priests-Rectors. The Relationship between the Catholic Faith (Theology) and Science« (107–124). Uočeno je da je znanstvenost teologije bila dovedena u pitanje te da su ju svećenici rektori odlučno branili, koristeći se za to i svojim nastupnim rektorskim govorima. Danijel Tolvajčić u radu »The Relation of Religion and Science in the Thought of Antun Bauer« (125–141) pokazuje aktualnost i relevantnost Bauerova rješenja o odnosu vjere i znanosti za čovjeka današnjice koji lako zapada u opasnost mišljenja da su jedini vrijedeći izvor znanja egzaktne znanosti. Znanstveni i teološki doprinos Ivana Bujanovića predstavlja čitateljstvu Marija Pehar u svom radu »Mariology of Ivan Bujanović, Scientific and Theological Contribution in the Context of Time« (143–170). Autorica ističe da je Bujanović važan jer u znanstvenom ambijentu očituje nacionalnu osjetljivost i u 19. stoljeću počinje oblikovati teološko pojmovanje na hrvatskom jeziku te time omogućuje divulgaciju teološke misli. Simonetta Polenghi nas radom naslovljenim »Father Agostino Gemelli, Founder of the Catholic University of Mi-

lan: Faith, Science and Education« (171–189) upoznae s jednom od poznatijih katoličkih osobnosti 20. stoljeća – fra Agostinom Gemellijem i utemeljenjem Katoličkog sveučilišta u Milanu 1921. godine, čiji je prvi rektor bio upravo on. Autorica ističe da Gemelli nije uočavao poteškoće u odnosu vjere i razuma jer je imao optimističan pogled na ljudsku narav te je sve stvoreno promatrao kao plod Božjeg stvaranja. Alexandru Simon svojim radom »The Florentine Union and the Late Medieval Habsburg in Transylvania on the Eve of the First World War: In the Institutional and Scholarly Impact of Augustin Bunea« (191–222), na primjeru profesionalnog djelovanja Augustina Bunea, grkokatoličkog svećenika i profesora, iznosi poteškoće koje su opterećivale svakodnevni život u Rumunjskoj tijekom 19. stoljeća, koja se, u okviru buđenja nacionalne svijesti, susrela s velikim izazovom: »jedna nacija, ali barem dvije Crkve«.

Knjiga, uz već spomenutih devet radova, ima sadržaj »Table of Contents« (v-vi), uvod »Introduction: University – A Place of Conflict or Collaboration Between Religion and Science« (1–11), koji potpisuje urednica Ana Biočić te biografske crtice autora radova »Brief Author Description« (223–224) i kazalo imenâ »Index« (225–228).

Vatroslav Siketić